

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 13 Sayı: 70 Nisan 2020 & Volume: 13 Issue: 70 April 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581
Doi Number: http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2020.4111

ERGENLERİN İNTERNET BAĞIMLILIĞI DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ EXAMINATION OF ADOLESCENTS' INTERNET ADDICTION LEVELS ACCORDING TO VARIOUS DEMOGRAPHIC VARIABLES

Osman GÖNÜLTAŞ*

Kıvanç UZUN**

Muhammed Süleyman AKIN***

Faruk Abdullah ÖZCAN****

Öz

Bu araştırmanın amacı ergenlerin internet bağımlılık düzeylerini cinsiyet, sınıf düzeyi, anne-baba sağ ya da ölü olma durumu, anne-baba birliktelik durumu ve anne-baba öğrenim durumu değişkenlerine göre incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu Isparta il merkezinde yer alan ortaöğretim kurumlarında öğrenimine devam eden 365 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; kişisel bilgi formu ve Young İnternet Bağımlılığı Testi-Kısa Formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde, ergenlerin demografik özelliklerine göre internet bağımlılığı düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız gruplar t-testi ile tek yönlü varyans analizi ve farklılıkların kaynağını test etmek için ise Tukey testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre ergenlerin internet bağımlılığı düzeyleri; cinsiyet, sınıf düzeyi, anne-baba birliktelik durumu ve baba sağ olma durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte iken; anne-baba öğrenim durumu ve anne sağ olma durumuna göre ise anlamlı farklılık göstermemektedir. Çalışma bulguları ilgili alan yazın ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnternet Kullanımı, İnternet Bağımlılığı, Ergen, Ergenlik.

Abstract

The aim of this research is to examine adolescents' internet addiction levels according to gender, class level, parental alive or dead status, parental cohesion status and parental learning status variables. The study group consists of 365 students who continue their education in secondary education institutions in Isparta. Personal Information Form and Young Internet Addiction Test Short Form were used as a data collection tool in the study. In analyzing the data, independent groups t-test and one-way variance analysis and Tukey test were used to test the source of differences to determine whether participants differed according to their demographic characteristics. According to the findings, the levels of internet addiction of adolescents vary significantly depending on gender, class level, parent cohabitation status, and condition of the father being alive. The state of education of the parents depending on the condition of the mother being alive does not differ significantly. The findings of the study were discussed in the light of the related studies previously done by the other researchers.

Keywords: Internet Use, Internet Addiction, Adolescents, Adolescence.

* Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü Doktora Öğrencisi, ogonultasmlt@gmail.com

** Öğr. Gör., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur-Türkiye, kuzun@mehmetakif.edu.tr

*** Uzm. Psk. Dan., Milli Eğitim Bakanlığı, Isparta-Türkiye, msuleymanakin@gmail.com

**** Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Isparta-Türkiye, fa_ozcan@hotmail.com

1. GİRİŞ

Ergenlik dönemi, bireyin çocukluktan erişkinliğe geçişini; bireyin değişen bedenine, duygularına ve sorumluluklarına uyum sağlayabilme sürecini de içeren bir evredir (Yılmaz-Bingöl, 2015). İnsan gelişiminin her bir dönemi; yeni zorlukları, fırsatları ve yeterlik gereksinimlerini beraberinde getirir. Ergenlik bireyin fizyolojisinde, eğitiminde ve sosyal rollerinde yaşadığı büyük değişimlerle; eş zamanlı olarak baş etmesi gereken, zorlu bir geçiş dönemidir (Bandura, 2006). Birçok olumlu ve olumsuz alışkanlığın kazanıldığı ergenlik döneminin, kendine özgü gelişimsel özellikleri bulunmaktadır (Derman, 2008). Senemoğlu'na (2005) göre ergenlik, erinliğe ermeyle başlamaktadır; bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimin hızlı olduğu bir dönemdir. Ayrıca yetişkin sorumluluklarına, seçimlerine ve fırsatlarına bir geçiş dönemidir.

İnternet, iletişimde ve bilgiye ulaşmada sağladığı kolaylıklar nedeniyle; çok sık kullanılan önemli bir teknolojik gelişme haline gelmiştir. İnternet, sağladığı bu kolaylıklar ve olanaklar nedeniyle; günümüzde yaşamın her aşamasında ve her alanında, hemen hemen herkes tarafından kullanılan, neredeyse kaçınılmaz bir gerekliliktir (Ayas ve Horzum, 2013; Tarı-Cömert ve Kayıran, 2010). Hayatımızın her alanında yer alan internet, iletişimi arttırmak ve bilgi paylaşımını kolaylaştırmak amacıyla ortaya çıksa da hızlı yaygınlaşması sonucunda; yeni bir bağımlılık türü olarak nitelenmeye başlanan, internet bağımlılığına yol açmıştır (Arısoy, 2009; Gökçearslan ve Günbatır, 2012). İnternet bağımlılığının, artık tüm dünya için önemli bir sorun haline geldiği kabul edilmektedir (Spada, 2014).

Ergenler interneti daha çok eğlence, oyun, etkileşim ve hoşnutluk duygularını yaşamak amacıyla kullanmaktadırlar (Günlü ve Ceyhan, 2017; Kocaman, Aktepe ve Sönmez, 2017; Yang ve Tung, 2004). Özellikle ergenlerde oldukça sık görülen yoğun internet kullanımı, onların duygusal ve bedensel gelişimlerini, sosyal ilişkilerini ve akademik başarılarını olumsuz yönde etkilemektedir (Canbek ve Sağıroğlu, 2007; Canoğulları ve Güçray, 2017; Caplan, 2002; Cengizhan, 2005; Cho ve Cheon, 2005; Karayağız-Muslu ve Bolışık, 2009; Uzun ve Karataş, 2019; Yavuz, 2018). Yoğun internet kullanımı beraberinde; somatizasyon, obsesif-kompulsif bozukluk, kişilerarası duyarsızlık, yeme bozukluğu, depresyon, endişe, anksiyete, fobik anksiyete, paranoid düşünce, düşmanlık ve psikotizm gibi psikolojik bozukluklara da sebep olmaktadır (Karataş ve Uzun, 2018; Taş, 2018; Yao ve Zhong, 2014; Yıldırım, 2016).

İnternete bağlı kalınan süre arttıkça bağımlılık riski de artmaktadır (Derin ve Bilge, 2016). Zihnin sürekli internetle meşgul olması, internete girmek için aşırı istek duyulması, internette uzun sürelerin geçirilmesi, internete girilmediğinde aşırı sinirlilik, gerginlik gibi yoksunluk belirtilerinin hissedilmesi, sosyal ve ailevi işlevlerin bozulması, zamanla internette kalınan sürenin artması gibi sorunlarının yaşanması; internet bağımlılığının belirtileri olarak kabul edilmektedir (Çelikkaleli, Ata ve Avcı, 2018; Say, 2016). İnternet bağımlılığı hemen hemen her yaşta görülebilmektedir. Özellikle 12-18 yaş arasındaki ergenler, en büyük risk grubunu oluşturmaktadır. Gelişim dönemleri itibarıyla ergenler, toplum içinde söz haklarının olmadığı ya da düşüncelerinin değersiz olduğu gibi akılcı olmayan inançlara sahip olabilirler (Uzun ve Kemerli, 2019a). Bu bağlamda internet, ergenlere seslerini duyurma fırsatı veren bir araç işlevi görebilmektedir (Akbulut, 2013; Doğan, 2013).

İnternet bağımlılığının, ergenler için önemli bir tehdit olduğu açıktır. Aşırı internet kullanımı sonucunda, ailesi ve diğer sosyal çevresiyle problemler yaşayan ergenlerin; gelişim dönemlerini sağlıklı bir şekilde yaşayamadıkları söylenebilir. Özellikle ergenlik döneminin en temel gelişimsel görevlerinden biri olan kimlik kazanılması sürecinde; internet bağımlılığının önemli bir rol oynadığı unutulmamalıdır (Biçer, 2014; Ceyhan, 2008; Derin ve Bilge, 2016). Ergenler gerçek hayatta oluşturmakta zorluk çektikleri veya beğenmedikleri kimliklerini; sosyal paylaşım ve oyun siteleri yoluyla oluşturmaya çalışmaktadırlar (Canoğulları ve Güçray, 2017). Bu durum öz-benliğini, arkadaşlarını ve ailesini beğenmeyen, aşırı mükemmeliyetçi, empati gibi sosyal becerileri gelişmemiş bir ergen neslinin ortaya çıkmasına neden olabilecek önemli bir risk faktörüdür (Gönültaş, Akın, Uzun ve Özcan, 2020).

İnternetin kullanılmaya başlanması ve günümüzde yaygınlaşmasıyla birlikte internet kullanımı ile ilgili tüm dünyada pek çok araştırma yapılmıştır (Akbulut, 2013; Bayraktar ve Gün, 2007; Griffiths, 1999; Johnson ve Pupilampu, 2008; Liao, Khoo ve Hwaang, 2005; Lin ve Tsai, 2002; Shields ve Behrman, 2000; Tarı-Cömert ve Kayıran, 2010; Taylan ve Işık, 2015). Toplumunu oluşturan tüm yaş gruplarındaki bireyler, günümüzün yaygın teknolojisi olan internetten; doğrudan veya dolaylı, az ya da çok etkilenmektedirler (Ünver ve Koç, 2017). Henüz psikolojik açıdan tam manasıyla olgunlaşmamış ve sosyal çevreye uyum sağlama sancıları çeken ergenler; internet bağımlılığına yatkınlık açısından, en önemli risk grubunu oluşturmaktadırlar (Tsai ve Lin, 2003).

Ergenlik döneminde sosyal onay ve akran kabulünün önemli olması; ayrıca ergenlerin internete erişimlerinin kolay ve denetimsiz olması sebebiyle, ergenler internete daha çok yönelmektedirler (Ceyhan, 2008; Suak, 2019). İnternet kullanımındaki artış, gerçek sosyal ilişkilere ayrılan zamanı ve yüz yüze ilişkileri büyük ölçüde azaltmıştır. Bu durumdan dolayı sosyal kaygısı yüksek olan ergenler için online ortamlar, sosyalleşmek için bir cazibe merkezi haline gelmiştir. Ergenlerin, geleneksel sosyalleşme yöntemleriyle büyüyen yetişkinlerden daha yoğun olarak sosyal paylaşım ağları ve anlık mesajlaşma gibi iletişim teknolojilerini kullandığını söyleyebiliriz (Canoğulları ve Güçray, 2017; Chou ve Hsiao, 2000; Valkenburg ve Peter, 2011).

1.1.Problem Durumu

Ergenliğin çalkantılı bir gelişim dönemi olması sebebiyle; bu çalkantılı dönemde yer alan ergenlerin, internet bağımlılığı için önemli bir risk grubu oluşturduğu söylenebilir. Özellikle risk grubunda yer alan ergenlerin tespit edilmesine dair çalışmaların yapılması, günümüz şartlarında gerekli ve önemlidir. Risk grubunda yer alan ergenlerin belirlenmesi için, bu çalışmada olduğu gibi tarama çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Risk grubundaki ergenlerin tespit edilmesi ve buna bağlı olarak önleyici ve koruyucu çalışmaların planlanabilmesi adına bu çalışmanın yararlı olacağı düşünülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde, demografik değişkenlere göre ergenlerin; internet bağımlılığı düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye yönelik yapılmış araştırmaların, sonuçlarının birbiri ile tutarlı olmadığı görülmüştür (Bayhan, 2011; Doğan, 2013; Karakaya, 2016; Pekel, 2019; Şahin, 2011; Taşkın, 2012; Ülgen, 2014; Yılmaz, Şahin, Haseski ve Erol, 2014). Demografik değişkenlere göre ergenlerin internet bağımlılıkları arasında anlamlı fark olup olmasının incelenmesi, alan yazında ortaya çıkan muğlaklığın giderilmesine, ergenlerdeki internet bağımlılığı olgusunun anlaşılmasına ve alan yazındaki bilgi birikimine farklı açılardan katkı sağlayacaktır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, ergenlerin internet bağımlılığı düzeylerinin çeşitli demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Ergenlerin internet bağımlılığı düzeyleri;

- Cinsiyete,
- Sınıf düzeyine,
- Anne ve babalarının sağ ya da ölü olma durumuna,
- Anne ve babalarının birliktelik durumuna,
- Anne ve babalarının öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2. YÖNTEM

2.1.Araştırma Modeli

Araştırmada, Isparta ilinin Merkez ilçesinde yer alan ortaöğretim kurumlarında öğrenimine devam etmekte olan lise öğrencilerinin internet bağımlılıklarının incelenmesine yönelik olarak, tarama araştırması modeli kullanılmıştır. Tarama araştırması modeli bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği araştırma türüdür (Büyüköztürk, Kılış-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016). Ayrıca öğrencilerin demografik değişkenlerine göre internet bağımlılığı puanları arasında fark olup olmadığının belirlenmesi için nedensel karşılaştırma araştırması modeli kullanılmıştır. İnsan grupları arasındaki farklılıkların nedenlerini ve sonuçlarını koşullar ve katılımcılar üzerinde herhangi bir müdahale olmaksızın belirlemeyi amaçlayan çalışmalara nedensel karşılaştırma araştırması denir (Büyüköztürk ve diğ., 2016). Araştırma desenini güçlendirmek adına yöntemde çeşitleme yoluna gidilmiştir.

2.2.Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim öğretim yılı içerisinde, Isparta ilinin Merkez ilçesindeki ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören, 365 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Örneklem seçilirken, seçkisiz örnekleme yöntemlerinden tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Tabakalı örnekleme, evrendeki alt grupların belirlenip bunların evren büyüklüğü içindeki oranlarıyla örnekleme temsil edilmelerini sağlamayı amaçlayan bir örnekleme yöntemidir (Büyüköztürk ve diğ., 2016). Öğrencilerin araştırmaya katılmaları hususunda gönüllülük esas alınmıştır. Çalışma grubu ile ilgili demografik bilgiler Tablo-1'de verilmiştir.

Tablo 1: Örneklemeye Ait Tanımlayıcı İstatistik Bulguları

Faktör	Değişken	n	%
Cinsiyet	Kız	195	53.40
	Erkek	170	46.60
Sınıf Düzeyi	9.sınıf	72	19.70
	10.sınıf	153	41.90
	11.sınıf	71	19.50
	12.sınıf	69	18.90
Anne Hayatta mı?	Evet	331	89.73
	Hayır	34	10.27
Baba Hayatta mı?	Evet	327	88.38
	Hayır	38	11.62
Anne-Babanın Birliktelik Durumu	Birlikte	319	85.58
	Boşanmış	46	14.42
Anne Öğrenim Durumu	İlkokul Mezunu	80	21.90
	Ortaokul Mezunu	58	15.90
	Lise Mezunu	108	29.58
	Üniversite Mezunu	88	24.10
	Lisansüstü	31	8.49
Baba Öğrenim Durumu	İlkokul Mezunu	36	9.90
	Ortaokul Mezunu	52	14.20
	Lise Mezunu	102	27.90
	Üniversite Mezunu	128	35.10
	Lisansüstü	47	12.90
Toplam Öğrenci Sayısı		365	100.00

Tablo-1 incelendiğinde katılımcıların %53.40'ının (n=195) kız, %46.60'ının (n=170) ise erkek ergenlerden oluştuğu görülmektedir. Araştırmaya katılanların %19.70'i (n=72) 9.sınıf, %41.90'ı (n=153) 10.sınıf, %19.50'si (n=71) 11.sınıf ve %18.90'ı (n=69) ise 12.sınıf öğrencisidir. Katılımcıların %89.73'ünün (n=331) annesi sağ iken, %10.27'sinin (n=34) ise annesi hayatta değildir. Araştırmaya katılanların %88.38'inin (n=327) babası sağ, %11.62'sinin (n=38) ise babası hayatta değildir. Katılımcıların %85.58'inin (n=319) anne ve babası birlikte iken, %14.42'sinin (n=46) anne ve babası boşanmıştır. Araştırmaya katılanların annelerinin %21.90'ı (n=80) ilkokul, %15.90'ı (n=58) ortaokul, %29.58'i (n=108) lise, 24.10'u (n=88) üniversite ve %8.49'u (n=31) ise lisansüstü mezunudur. Araştırmaya katılanların babalarının %9.90'ı (n=36) ilkokul, %14.20'si (n=52) ortaokul, %27.90'ı (n=102) lise, 35.10'u (n=128) üniversite ve %12.90'ı (n=47) ise lisansüstü mezunudur.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama araçları olarak; öğrencilere ilişkin demografik bilgilerin elde edildiği kişisel bilgi formu ve Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu kullanılmıştır.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri hakkında bilgi edinmek amacıyla, araştırmacılar tarafından kişisel bilgi formu geliştirilmiştir. Kişisel bilgi formunda öğrencilere yönelik kişisel bilgiler (cinsiyet, sınıf düzeyi, anne ve babanın hayatta olma durumu, anne ve babanın birlikte olma durumu, anne ve babanın eğitim durumu) yer almaktadır.

2.3.2. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF)

YİBT-KF, Young (1998) tarafından ergenler ve üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek daha sonra Pawlikowski, Altstötter-Gleich ve Brand (2013) tarafından kısaltılmıştır. Kısaltılmış bu form üzerinden ölçeğin Türk kültürüne uyarlanması Kutlu, Savcı, Demir ve Aysan (2016) tarafından yapılmıştır. Ölçekte toplam da 12 madde vardır. Ölçek 5'li Likert tipindedir (1- Hiçbir zaman, 2-Nadiren, 3-Bazen, 4-Sıklıkla, 5-Her zaman). Ölçekten alınabilecek en düşük puan 12, en yüksek puan ise 60'dır. Ölçekte tersten puanlanan herhangi bir madde yoktur. Ölçekten alınan en düşük puan ergenin internet bağımlılığı yaşamadığını, en yüksek puan ise internet bağımlılığını yoğun bir şekilde yaşadığını göstermektedir. Ölçek tek boyutludur ve bundan dolayı toplam puan alınabilmektedir. Ölçek ergenlerde toplam varyansın %48.90'ını açıklamaktadır. Ölçeğin güvenilirlik çalışmalarında, cronbach alfa iç tutarlık katsayısı ergenlerde .86 olarak bulunmuştur (Kutlu ve diğ., 2016). Bu çalışma kapsamında ise iç tutarlık katsayısı ölçeğin bütününde .88 bulunmuştur.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın sağlıklı olarak yürütülmesi için Isparta İl Milli Eğitim Müdürlüğünden ve kullanılan ölçeğin fikir hakkı sahibinden gerekli izinler alınmıştır. Araştırma izninin alınmasından itibaren başlayan araştırma süreci boyunca, yayın etiğinden kesinlikle taviz verilmemiştir. Daha sonra verilerin toplanması amacıyla araştırmacılar, örnekleme yer alan okullara bizzat gitmişlerdir. Araştırmacılar verilerin toplanacağı her bir sınıfa ayrı ayrı girmiş, öğrencilere araştırmanın içeriği ve ölçekler ile ilgili gerekli açıklamaları yapmışlardır. Öğrencilerden gönüllülüğe esas olarak, araştırmaya katılacaklardan sözel onam alındıktan sonra; ölçeklerin öğrenciler tarafından doldurulması sağlanmıştır. Uygulama ortalama 15 dakika sürmüştür. Tamamlanan ölçekler incelenmiş ve öğrenciler tarafından tam olarak doldurulmayan ölçekler çalışma kapsamına alınmamıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Öncelikle toplanan veriler SPSS 20.0 programına aktarılmıştır. Aktarılan veri setinde aykırı değer incelemesi yapılmış ancak belirlenen olası değer aralığının dışında herhangi bir değere rastlanılmamıştır. Daha sonra veri setindeki kayıp değerlerin dağılımı ve oranları incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda kayıp değerlerin rastgele dağıldığı ve toplam kayıp veri oranının %5.00'den az olduğu tespit edilmiştir. Gerekli varsayımların sağlanmasından sonra Beklenti Maksimizasyonu (EM) yöntemi ile kayıp değer ataması yapılmıştır (Tabachnick, Fidell ve Ullman, 2007).

Veri setinde tek değişkenli uç değer incelemesi için z puanı ve çok değişkenli uç değer incelemesi için ise Mahalonobis uzaklık katsayıları incelemesi yapıldığında, uçlarda yer alan veriye rastlanılmamıştır (Tabachnick ve diğ., 2007).

Verilerin normal dağılım sayılıştısını karşılayıp karşılamadığına ilişkin basıklık ve çarpıklık katsayılarına bakılmıştır. Tüm veriler için basıklık ve çarpıklık katsayılarının -1.0 ve +1.0 aralığında değişmekte olduğu görülmüştür. Buradan yola çıkarak verilerin normal dağıldığı ve bundan dolayı verilerin analizinde parametrik tekniklerin kullanılabilirliği anlaşılmıştır (Büyüköztürk, Çokluk ve Şekercioğlu, 2011).

Bu kapsamda verilerin analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapmanın yanı sıra ergenlerin internet bağımlılıklarının, demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığı belirlemek için bağımsız gruplar t-testi ile tek yönlü varyans analizi; farklılıkların kaynağını test etmek için ise Tukey testi kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2014). Tüm bu istatistiksel analizlerde SPSS 20.0 programı kullanılmış olup, anlamlılık düzeyi olarak .05 alınmıştır.

3. BULGULAR

Ergenlerin sahip oldukları internet bağımlılık düzeylerinin, hangi demografik değişkenler açısından farklılaştığının belirlenmesi amacıyla yapılan analizler sonucunda ulaşılan bulgular sırasıyla şöyledir:

Ergenlerin internet bağımlılığı puanlarının, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi analizi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo-2'de verilmiştir.

Tablo-2: Ergenlerin Cinsiyet Açısından İnternet Bağımlılığı Puanlarının İncelenmesine Yönelik İlişkisiz Örneklem T-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	S	sd	t	p
İnternet Bağımlılığı	Kız	195	22.75	6.57	363	-1.058	.02
	Erkek	170	27.62	8.96			

*p<.05

Tablo-2 incelendiğinde kız ve erkek ergenlerin, internet bağımlılığı puanlarının ($t_{(363)}=-1.058$, $p<.05$) anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. Bu farklılığın, erkek öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalamalarının; kız öğrencilerin puan ortalamalarından daha yüksek olmasından kaynaklanmakta olduğu düşünülmektedir.

Ergenlerin sınıf düzeylerine göre internet bağımlılığı puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını saptamaya yönelik tek yönlü varyans analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo-3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Ergenlerin Sınıf Düzeylerine Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişken		n	$\bar{x}$	S	F	p	Anamlı Fark
İnternet Bağımlılığı	9.sınıf (A)	72	27.15	7.93	3.457**	.01	A-D
	10.sınıf (B)	153	25.07	8.38			
	11.sınıf (C)	71	25.45	7.33			
	12.sınıf (D)	69	22.97	6.39			

*p<.05

Tablo-3'te görüldüğü üzere ergenlerin sınıf düzeyleri ile internet bağımlılığı puanları arasında bulunan fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(3,361)}=3.457$, $p<.05$). Tablo-3 incelendiğinde, 9.sınıf öğrencilerinin 12.sınıf öğrencilerine göre daha çok internet bağımlılığı yaşadıkları söylenebilir.

Ergenlerin internet bağımlılığı puanlarının, annelerinin hayatta olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi analizi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo-4'te sunulmuştur.

Tablo-4: Ergenlerin Annelerinin Hayatta Olma Durumları Açısından İnternet Bağımlılığı Puanlarının İncelenmesine Yönelik İlişkisiz Örneklem T-Testi Sonuçları

		n	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Anne Sağ mı?	Evet	331	25.18	7.82	363	1.171	.24
	Hayır	34	22.62	6.96			

Tablo-4'e bakıldığında annesi hayatta olan ve olmayan ergenlerin, internet bağımlılığı puanlarının ($t_{(363)}=1.171$, $p>.05$) anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmektedir. Bu sonuç annesi hayatta olmayan ergenlerin, örneklem içerisinde yeteri kadar temsil edilememiş olmasından kaynaklanmış olabilir.

Ergenlerin internet bağımlılığı puanlarının, babalarının hayatta olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla bağımsız örneklem t-testi analizi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo-5'te verilmiştir.

Tablo-5: Ergenlerin Babalarının Hayatta Olma Durumları Açısından İnternet Bağımlılığı Puanlarının İncelenmesine Yönelik İlişkisiz Örneklem T-Testi Sonuçları

		n	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Baba Sağ mı?	Evet	327	24.98	7.77	363	-2.797	.00
	Hayır	38	32.75	7.06			

**p<.01

Tablo-5 incelendiğinde babası hayatta olan ve olmayan ergenlerin, internet bağımlılığı puanlarının ($t_{(363)}=-2.797$, $p<.01$) anlamlı olarak farklılaştığı anlaşılmaktadır. Bu farklılık, babası hayatta olmayan ergenlerin internet bağımlılığı puan ortalamalarının; babası hayatta olan ergenlerin puan ortalamalarından daha yüksek olmasından kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir.

Ergenlerin internet bağımlılığı puanlarının, anne ve babalarının birlikte olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi analizi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo-6'da gösterilmiştir.

Tablo-6: Ergenlerin Anne ve Babalarının Birlikte Olma Durumları Açısından İnternet Bağımlılığı Puanlarının İncelenmesine Yönelik İlişkisiz Örneklem T-Testi Sonuçları

		n	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Anne ve Baba Birlikte mi?	Birlikte	319	24.91	7.62	363	-2.748	.00
	Boşanmış	46	30.37	10.48			

**p<.01

Tablo-6'da görüldüğü üzere, anne-babası birlikte olan ve anne-babası boşanmış olan ergenlerin internet bağımlılığı puanları ($t_{(363)}=-2.748$, $p<.01$) anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Bu farklılığın anne ve babası boşanmış olan ergenlerin internet bağımlılığı puan ortalamalarının; anne ve babası birlikte olan ergenlerin puan ortalamalarından daha yüksek olmasından kaynaklanmakta olduğu düşünülmektedir.

Ergenlerin annelerinin öğrenim durumlarına göre internet bağımlılığı puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını saptamaya yönelik tek yönlü varyans analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo-7'de sunulmuştur.

Tablo 7: Ergenlerin Anne Öğrenim Durumlarına Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişken		n	$\bar{x}$	S	F	p	Anlamlı Fark
İnternet Bağımlılığı	İlkokul Mezunu	80	24.92	7.38	.096	.78	Yok
	Ortaokul Mezunu	58	25.46	7.90			
	Lise Mezunu	108	25.11	7.50			
	Üniversite Mezunu	88	25.04	8.16			
	Lisansüstü	31	25.95	10.24			

Tablo-7'ye bakıldığında ergenlerin, annelerinin öğrenim düzeylerine göre internet bağımlılığı puanları arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($F_{(4,360)}=.096$, $p>.05$). Bu sonuç, annelerinin öğrenim düzeyleri fark etmeksizin; ergenlerin sahip olduğu internet bağımlılığı puan ortalamalarının birbirine çok yakın olmasından kaynaklanmış olabilir.

Ergenlerin babalarının öğrenim durumlarına göre internet bağımlılığı puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını saptamaya yönelik tek yönlü varyans analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo-8'de verilmiştir.

Tablo 8: Ergenlerin Baba Öğrenim Durumlarına Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişken		n	$\bar{x}$	S	F	p	Anlamlı Fark
İnternet Bağımlılığı	İlkokul Mezunu	80	24.33	5.74	.699	.59	Yok
	Ortaokul Mezunu	58	25.05	6.57			
	Lise Mezunu	108	24.93	7.87			
	Üniversite Mezunu	88	24.98	8.00			
	Lisansüstü	31	25.87	8.77			

Tablo-8 incelendiğinde ergenlerin, babalarının öğrenim düzeylerine göre internet bağımlılığı puanları arasında anlamlı bir farkın olmadığı anlaşılmaktadır ($F_{(4,360)}=.699$, $p>.05$). Babalarının öğrenim düzeyleri fark etmeksizin, ergenlerin sahip oldukları internet bağımlılığı puan ortalamalarının; birbirine çok yakın olması, bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olmuş olabilir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada ergenlerin internet bağımlılığı düzeyleri; cinsiyet, sınıf düzeyi, anne-baba sağ ya da ölü olma durumu, anne-baba birliktelik durumu ve anne-baba öğrenim durumu değişkenlerine göre incelenmiştir. Elde edilen bulgular alanyazın doğrultusunda tartışılmıştır.

Araştırma bulguları incelendiğinde, kız ve erkek ergenlerin internet bağımlılığı puanlarının anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. Erkek ergenlerin internet bağımlılığı düzeyleri, kız ergenlere göre daha yüksek çıkmıştır. Araştırmanın bulgularına paralel olarak; Taşkın (2012), Ülgen (2014), Karakaya (2016), Bayhan (2011), Doğan (2013), Yılmaz ve diğerleri (2014), Pekel (2019) ve Şahin (2011) tarafından ergenlerle ilgili yapılan çalışmalarda ortaya çıkan, internetin en çok erkek ergenler tarafından kullandığı sonucu gösterilebilir. Say (2016) ve Üçkardeş (2010) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırmalarda da erkek öğrencilerin, kadın öğrencilere göre daha fazla problemlerle internet kullandıkları belirlenmiştir. Ayrıca Alaçam (2012), Canan (2010) ve Topcuoğlu'nun (2018) üniversite öğrencileriyle, Usta'nın (2016) üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerle yaptıkları çalışmalarda; erkek öğrencilerin, kadın öğrencilere göre daha çok internet bağımlısı olduğu bulgulanmıştır. Yaşadığımız coğrafyadaki toplumsal cinsiyet rolleri düşünüldüğünde, erkek evlatların kadın evlatlara göre daha özgür büyütülmesinin bir sonucu olarak; teknolojiye daha kolay ulaşmaları ve bunun sonucunda teknolojiye eğilimli olmaları beklenmektedir. Bu araştırmanın sonucuna da paralel olarak, teknolojiye yönelik bu eğilimin; erkek ergenleri internet bağımlılığına daha yatkın bir hale getireceği düşünülmektedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusunda ise ergenlerin, sınıf düzeyleri ile internet bağımlılığı puanları arasında bulunan farkın anlamlı olduğu anlaşılmıştır. Araştırma sonucunda, 9.sınıf öğrencilerinin internet bağımlılığı puan ortalamaları 12.sınıf öğrencilerine göre daha yüksek bulunmuştur. Araştırmanın

bulgularına paralel olarak; Ülgen (2014), Doğan (2013), Yılmaz ve diğerleri (2014) ve Pekel (2019) tarafından ergenlerle ilgili yapılan çalışmalarda, benzer sonuçların elde edilmesi gösterilebilir. Bu çalışmalar incelendiğinde, ergenlerin sınıf düzeylerine göre internet bağımlılığı puanlarının anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. Öğrencilerin 8.sınıf boyunca yoğun bir şekilde LGS'ye hazırlık süreci yaşamaları ve bu sınav yorgunluğunun arkasından 9.sınıfa başlarken; psikolojik olarak rahatlama yaşadıkları ve eğlence amaçlı internete yönelindikleri düşünülmektedir. Ancak öğrencilerin 12.sınıfa geçmeleriyle beraber, üniversiteye giriş sınavlarına hazırlık sürecine girmelerinden dolayı; yoğun bir çalışma temposuna başladıkları düşünüldüğünde, internete daha az vakit ayırmalarının araştırmacılar tarafından da beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir. Ancak araştırmanın bulgularına aykırı olarak; Güneş (2016), Baylyyeva (2019) ve Karakaya (2016) tarafından yapılan çalışmalarda, ergenlerin internet bağımlılığı puanlarının sınıf düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre annesi hayatta olan ve olmayan ergenlerin, internet bağımlılığı puan ortalamaları anlamlı olarak farklılaşmamaktadır. Araştırmanın bulgularına paralel olarak; Doğan (2013) ve Şahin (2011) tarafından yapılan çalışmalarda, ergenlerin annelerinin ölü olma durumlarına göre internet bağımlılığı puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığının tespit edilmesi gösterilebilir. Ancak araştırmanın bulgularına aykırı olarak; Usta (2016) üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerle yaptığı çalışmada, annesi üvey olan öğrencilerin annesi öz olan öğrencilere göre daha yüksek düzeyde internet bağımlılığına sahip olduklarını bulgulamıştır. Alanyazında sonuçları birbiriyle çelişen araştırmaların olması; annenin hayatta olup olmamasının, internet bağımlılığı üzerindeki etkisinin muğlak kalmasına neden olmaktadır. Bu muğlaklığın ortadan kaldırılması için annenin hayatta olup olmama değişkeninin, başka araştırmalarda da ele alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Bir diğer araştırma bulgusu ise babası hayatta olan ve olmayan ergenlerin, internet bağımlılığı puanlarının anlamlı olarak farklılaşmasıdır. Araştırma sonucunda, babası hayatta olmayan ergenlerin internet bağımlılığı düzeyleri; babası hayatta olan ergenlerin internet bağımlılığı düzeylerinden daha yüksek bulunmuştur. Araştırmanın bulgularına paralel olarak; Usta (2016) üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerle yaptığı çalışmada, babası üvey olan öğrencilerin babası öz olan öğrencilere göre daha fazla internet bağımlılığı yaşadığı sonucuna ulaşması gösterilebilir. Ayrıca Bayhan (2011) tarafından ergenler üzerinde yapılan araştırmada, ebeveynleri yurt dışında olan ergenlerin; kendilerini daha çok internet bağımlısı olarak gördükleri tespit edilmiştir. Türk toplum yapısında, aile içerisinde genellikle baba otorite figürü olarak görülmektedir. Babanın olmadığı bir evde, ergenin kendini denetimsiz olarak hissetmesi ve bunun sonucunda; yoğun internet kullanımı göstermesinin önünde, herhangi bir engelin olmadığına karar vermesi beklenebilir. Bu bağlamda babanın olmayışı, ergenlerdeki internet bağımlılığının bir risk faktörü olarak değerlendirilebilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusunda, anne-babası birlikte olan ve boşanmış olan ergenlerin; internet bağımlılığı puanlarının anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveyni boşanmış olan ergenlerin internet bağımlılığı düzeyleri, ebeveyni birlikte olan ergenlerin internet bağımlılığı düzeylerinden daha yüksek bulunmuştur. Araştırmanın bulgularına paralel olarak; Usta (2016) üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerle yaptığı çalışmada; annesi ve babası ayrı olan öğrencilerin, annesi ve babası birlikte olan öğrencilere göre daha fazla internet bağımlılığı yaşadıklarını tespit etmiştir. Ayrıca Bayhan (2011) parçalanmış yapıdaki bir ailenin içinde yaşayan ergenlerin, daha çok internet bağımlısı olduklarını; bunun en önemli sebebinin, aile içindeki otorite varlığının olmayışı ve ailede eksikliği bulunan ebeveynin boşluğunun internet ile doldurulmaya çalışılması olduğunu ifade etmektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre ergenlerin, annelerinin öğrenim düzeyleri ile internet bağımlılığı puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Araştırmanın bulgularına paralel olarak; Güneş (2016), Baylyyeva (2019), Pekel (2019), Karakaya (2016), Doğan (2013) ve Şahin'in (2011) ergenler ile yaptıkları çalışmalarda elde ettikleri benzer sonuçlar gösterilebilir. Ancak araştırmanın bulgusuna aykırı olarak; Topcuoğlu (2018) üniversite öğrencileriyle, Usta (2016) üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerle yaptıkları çalışmalarda; annenin öğrenim seviyesinin, öğrencilerin internet bağımlılığını etkilemediğini tespit etmişlerdir. Bu bağlamda annenin öğrenim durumunun, ergenlerin internet bağımlılığı üzerinde etkisinin olup olmadığının incelenmesi için daha fazla çalışmanın planlanmasının gerekli olduğu anlaşılmaktadır.

Bir diğer araştırma bulgusunda ergenlerin, babalarının öğrenim düzeylerine göre internet bağımlılığı puan ortalamalarının anlamlı olarak farklılaşmadığı anlaşılmıştır. Araştırmanın bulgularına paralel olarak; Güneş (2016), Baylyyeva (2019), Pekel (2019), Karakaya (2016), Doğan (2013) ve Şahin'in (2011) yapmış oldukları çalışmalarda ortaya çıkan; ergenlerin internet bağımlılığı düzeylerinin, babalarının öğrenim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı sonuçları gösterilebilir. Ayrıca Topcuoğlu (2018)

üniversite öğrencileriyle, Usta (2016) üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerle yaptığı çalışmada; babanın öğrenim seviyesinin, öğrencilerin internet bağımlılıklarını etkilemediği sonuçlarına ulaşmışlardır. İnternet bağımlılığının karmaşık yapısı göz önüne alındığında, babanın öğrenim durumu gibi tek bir değişkenin; ergenlerdeki internet bağımlılığı puanlarında, anlamlı bir farklılaşmaya yol açacak etkiyi yaratmaması normal karşılanmaktadır.

4.1.Sınırlılıklar

Araştırma, Isparta ili Merkez ilçesinde 2018-2019 eğitim öğretim yılında öğrenimine devam etmekte olan 365 lise öğrencisinin kişisel inançları ve mevcut değişkenleri ölçmek için geliştirilmiş kişisel bilgi formu ve Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu ile toplanan verilerle sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla veriler ergenlerin kişisel değerlendirmeleri sonucunda elde edilmiştir yani ergenlerin ölçeklerde yer alan maddeleri işaretleyerek, gösterdikleri tepkileri; gerçek yaşamdaki davranışlarıyla bağdaştırabilir.

5.ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına göre şu öneriler sıralanabilir:

Bu çalışmada erkek ergenlerin kız ergenlere, 9.sınıf öğrencilerinin 12.sınıf öğrencilerine, babası vefat eden ergenlerin babası sağ olan ergenlere, ebeveynleri boşanmış olan ergenlerin ebeveynleri birlikte olan ergenlere göre internet bağımlılığı düzeyleri yüksek bulunduğu; erkek ergenlerin, 9.sınıf öğrencilerinin, babası vefat etmiş olanların ve anne-babası boşanmış olan ergenlerin internet bağımlılığı düzeylerini azaltabilecek psikoeğitim programları oluşturulabilir.

Okul psikolojik danışmanları, internet bağımlılığını önlemek amacıyla; özellikle erkek ergenlerden, 9.sınıf öğrencilerinden, babası vefat etmiş olanlardan ve anne-babası boşanmış olan ergenlerden başlayarak tüm öğrencilere yönelik planlı olarak bireysel ve grup görüşmeleri gerçekleştirebilir. Bu şekilde ergenlerin internet bağımlılığından kaynaklanan, okula yönelik yaptıkları devamsızlığın da önemli ölçüde azaltılabileceği düşünülmektedir (Uzun ve Kemerli, 2019b).

İnternet bağımlılığı ile başa çıkmanın önemini vurgulayacak, koruyucu ve önleyici seminerler düzenlenebilir (öğrenci, öğretmen, veli vb. gruplar için) ve bağımlılık karşısında direnç göstermeye ilişkin farkındalıklar artırılabilir. Bu şekilde ergenlere ihtiyaçları olan motivasyon sağlanarak, hem genel öz-yeterliklerinin (Karataş ve Uzun, 2016) hem de akademik öz-yeterliklerinin (Uzun, 2016) artırılmasına katkıda bulunulabilir.

Çalışma, nitel araştırma yaklaşımıyla planlanarak farklı bir boyut kazandırılabilir. Böylece ergenlerle derinlemesine görüşmeler ya da odak grup görüşmeleri yapılarak; internet bağımlılığına ilişkin elde edilen bulgular zenginleştirilebilir.

Bu çalışmada, ergenlerin internet bağımlılıklarının; cinsiyet, sınıf düzeyi, anne ve babanın hayatta olma durumu, anne ve babanın birlikte olma durumu, anne ve babanın öğrenim durumu değişkenleri açısından farklılaşp farklılaşmadığı üzerinde durulmuştur. Daha sonra yapılması planlanan araştırmalarda, farklı demografik değişkenlerin (akademik not ortalaması, romantik ilişkisinin olup olmaması vb.) üzerinde durulması ergenlerin internet bağımlılığı davranışlarının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayabilir.

Bu çalışma grubu Akdeniz bölgesinde yer alan bir ilin (Isparta) bir ilçesinden (Merkez) seçilmiş ergenlerden oluşmaktadır. Mevcut değişkenleri içerecek şekilde, farklı illerde ve ilçelerde veya farklı öğretim kademeleri üzerinde (ilkokul, ortaokul, üniversite, lisansüstü vs.) çalışılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, Y. (2013). Çocuk ve ergenlerde bilgisayar ve internet kullanımının gelişimsel sonuçları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 53-68.
- Alaçam, H. (2012). *Denizli bölgesi üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığının görülme sıklığı ve yetişkin dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu ile ilişkisi* (Yayınlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Denizli.
- Arısoy, Ö. (2009). İnternet bağımlılığı ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(1), 55-67.
- Ayas, T., & Horzum, M. B. (2013). İlköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ve aile internet tutumu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 46-57.
- Bandura, A. (2006). Adolescent development from an agentic perspective. In F. Pajares & T. Urdan (Eds.), *Self-efficacy beliefs of adolescents* (pp. 1-43). Greenwich, CT: IAP - Information Age Publishing.
- Bayhan, V. (2011). *Lise öğrencilerinde internet kullanma alışkanlığı ve internet bağımlılığı (malatya uygulaması)*. XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Baylyyeva, C. (2019). *Lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ile problemli internet kullanımı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.
- Bayraktar, F., & Gün, Z. (2007). Incidence and correlates of Internet usage among adolescents in North Cyprus. *Cyberpsychology & Behavior*, 10(2), 191-197.
- Biçer, S. (2014). Akademisyenlerin sosyal ağlarda bulunma motivasyonları: Facebook örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 40, 59- 80.

- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö., & Şekercioğlu, G. (2011). *Sosyal bilimler için istatistik* (7.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (19.Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (21. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Canan, F. (2010). *Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı, disosiyatif belirtiler ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişki* (Yayınlanmış Tıpta Uzmanlık Tezi). Düzce Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Düzce.
- Canbek, G., & Sağroğlu, Ş. (2007). Çocukların ve gençlerin bilgisayar ve internet güvenliği. *Politeknik Dergisi*, 10(1), 33-39.
- Canoğulları, Ö., & Güçray, S.S. (2017). İnternet bağımlılık düzeyleri farklı ergenlerin cinsiyetlerine göre psikolojik ihtiyaçları, sosyal kaygıları ve anne baba tutum algılarının incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(1), 42-57.
- Caplan, S. E. (2002). Problematic Internet use and psychosocial well-being: Development of a theory-based cognitive-behavioral measurement instrument. *Computers in Human Behavior*, 18, 553-575.
- Cengizhan, C. (2005). Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımında yeni bir Boyut: "İnternet bağımlılığı". *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22, 83-98.
- Ceyhan, E. (2008). Ergen ruh sağlığı açısından bir risk faktörü: İnternet bağımlılığı. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 15(2), 109-116.
- Chou, C., & Hsiao, M.C. (2000). Internet addiction, usage, gratification, and pleasure experience: the Taiwan college students' case. *Computers & Education*, 35(1), 65- 80.
- Cho, C. H., & Cheon, H. J. (2005). Children's exposure to negative Internet content: Effects of family context. *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 49(4), 488-509.
- Çelikkaleli, Ö., Ata, R., & Avcı, R. (2018). Orta ergenlik döneminde problemli internet kullanımının demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Journal of Computer and Education Research*, 6(12), 123-141.
- Derin, S., & Bilge, F. (2016). Ergenlerde internet bağımlılığı ve öznel iyi oluş düzeyi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 6(46), 35-51.
- Derman, O. (2008). Ergenlerde psikososyal gelişim. *Adolesan Sağlığı II Sempozyum Dizisi*, 63, 19-21.
- Doğan, A. (2013). *İnternet bağımlılığı yaygınlığı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Gökçearslan, Ş., & Günbatar, M. S. (2012). Ortaöğrenim öğrencilerinde internet bağımlılığı. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 2(2), 10-24.
- Griffiths M. D. (1999). Internet addiction: Fact or fiction? *The Psychologist: Bulletin of the British Psychological Society*, 12(5), 246-250.
- Gönültaş, O., Akın, M. S., Uzun, K., & Özcan, F. A. (2020). Ergenlerin empatik eğilimleri ile mükemmeliyetçilik eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 13-24.
- Güneş, Y. (2016). *İnternet bağımlılığının yordanmasında bağlanma stilleri ve iletişim becerileri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Günlü, A., & Ceyhan, A. A. (2017). Ergenlerde İnternet ve Problemli İnternet Kullanım Davranışının İncelenmesi. *Addicta: The Turkish Journal On Addictions*, 4(1), 75-117.
- Johnson, G. M., & Ptoplamp, P. (2008). A conceptual framework for understanding the effect of the Internet on child development: The ecological techno-subsystem. *Canadian Journal of Learning and Technology*, 34, 19-28.
- Karakaya, Y. (2016). *Lise öğrencileri arasındaki internet kullanım sıklığının sosyal izolasyona etkisi: Sivas Numune Hastanesi'nde bir araştırma* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Karataş, Z., & Uzun, K. (2016). Üniversite öğrencilerinin genel öz-yetkinliğinin yordayıcısı olarak endişenin sonuçları ve kontrol odağı. İçinde Ö. Demirel ve S. Dinçer (Ed.), *Eğitim bilimlerinde yenilikler ve nitelik arayışı e-kitap* (ss. 605-616). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Karataş, Z., & Uzun, K. (2018). Belirsizliğe tahammülsüzlüğün yordayıcısı olarak endişe ile ilgili olumlu ve olumsuz inançlar. *Kastamonu Education Journal*, 26(4), 1267-1276.
- Karayağzı-Muslu, G., & Bolışık, B. (2009). Çocuk ve gençlerde internet kullanımı. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8(5), 445-450.
- Kocaman, O., Aktepe, E., & Sönmez, Y. (2017). Isparta il merkezi lise öğrencilerinde olası internet bağımlılığı ile saldırganlık ve empati düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 18(6), 602-610.
- Kutlu, M., Savcı, M., Demir, Y., & Aysan, F. (2016). Young internet bağımlılığı testi kısa formunun Türkçe uyarlaması: Üniversite öğrencileri ve ergenlerde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(1), 69-76.
- Liau A. K., Khoo, A., & Hwaang, P. (2005). Factors influencing adolescents engagement in risky internet bahavior. *Cyber Psychology & Behavior*, 8(6), 513-20.
- Lin, S. S. J., & Tsai, C. C. (2002). Sensation seeking and Internet dependence of Taiwanese high school adolescents. *Computers in Human Behavior*, 18(4), 411-426.
- Pawlikowski, M., Altstötter-Gleich, C., & Brand, M. (2013). Validation and psychometric properties of a short version of Young's Internet Addiction Test. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 1212-1223.
- Pekel, F. (2019). *Ortaokul öğrencilerinde görülen internet bağımlılığı ile algılanan anne baba tutumu ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Say, G. (2016). *Problemli internet kullanımı ile ilişkili bazı değişkenler: Ebeveyn-ergen ilişki niteliği, yalnızlık, öfke ve problem çözme becerileri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim öğrenme ve öğretim - kuramdan uygulamaya* (12.Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Shields, M. K., & Behrman, R. E. (2000). Children and computer technology: Analysis and recommendations. *The Future of Children*, 10(2), 4-30.
- Spada, M. M. (2014). An overview of problematic internet use. *Addictive Behaviors*, 39, 3-6.
- Suak, S. (2019). *Lisede okuyan öğrencilerde dijital oyun bağımlılığı, aleksitimi karakter özelliği ve gözlerden zihin okuma becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şahin, M. (2011). *İlköğretim okulu öğrencilerindeki internet bağımlılığı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2007). *Using multivariate statistics* (Vol. 5). Boston, MA: Pearson.
- Tarı-Cömert, I., & Kayıran, S.M. (2010). Çocuk ve ergenlerde internet kullanımı. *Çocuk Dergisi*, 10(4), 166-170.
- Taş, İ. (2018). Ergenlerde internet bağımlılığı ve psikolojik belirtilerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 31-41.
- Taşkın, M. (2002). *İnternet ve ergenler: İnternet kullanan ergenlerin psikososyal özellikleri ve internetin gençler üzerindeki etkileri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Taylan, H. H., & Işık, M. (2015). Sakarya'da ortaokul ve lise öğrencilerinde internet bağımlılığı. *Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, 10(6), 855-874.
- Topcuoğlu, S. M. (2018). *Üniversite öğrencilerinde internet kullanım profili ve sigara kullanımının internet bağımlılığı üzerine etkisinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İzmir.
- Tsai, C., & Lin, S. J. (2003). Internet addiction of adolescents in Taiwan: An interview study. *Cyberpsychology & Behavior*, 6(6), 649-652.
- Usta, A. (2016). *Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerde internet bağımlılığının farklı değişkenlere göre incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Uzun, K. (2016). *Akademik öz-yeterliğin yordayıcıları: Belirsizliğe tahammülsüzlük, endişe ile ilgili olumlu inanç ve akademik kontrol odağı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Uzun, K., & Karataş, Z. (2019). Okul tükenmişliğinin yordayıcısı olarak akran zorbalığı ve siber mağduriyet. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, 12(62), 1108-1118.
- Uzun, K., & Kemerli, Ş. (2019a). Ergenlerde okul tükenmişliğinin yordayıcısı olarak akılcı olmayan inançlar. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 10-26.
- Uzun, K., & Kemerli, Ş. (2019b). Ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenleri: Fethiye ilçesi örneği. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 1-19.
- Üçkardaş, E. A. (2010). *Mersin üniversitesi öğrencileri arasında internet bağımlılığının değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). Mersin Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Mersin.
- Ülgen, V. (2014). *12-18 yaş arası ergenlerde internet bağımlılığında sosyal karşılıklılık ve yordayıcı faktörlerin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). Marmara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İstanbul.
- Ünver, H., & Koç, Z. (2017). Siber zorbalık ile problemli internet kullanımı ve riskli internet davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(2), 117-140.
- Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2011). Online communication among adolescents: An integrated model of its attraction, opportunities, and risks. *Journal of Adolescent Health*, 48(2), 121-127.
- Yao, M. Z., & Zhong, Z. J. (2014). Loneliness, social contacts and Internet addiction: A cross-lagged panel study. *Computers in Human Behavior*, 30, 164-170.
- Yang, S. C., & Tung, C. (2004). Comparison of internet addicts and non-addicts in Taiwanese high school. *Computers in Human Behavior*, 23, 79-96.
- Yavuz, O. (2018). Ergenlik döneminde internet bağımlılığının okul başarısı üzerinde etkileri. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1056-1080.
- Yıldırım, M. S. (2016). *Ergenlerde internet bağımlılığının obezite ve benlik saygısı ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz-Bingöl, T. (2015). *Çözüm odaklı kısa süreli yaklaşıma dayalı grup rehberliği programının öz-yeterlik inancına etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Yılmaz, E., Şahin, Y. L., Haseski, H. İ., & Erol, O. (2014). Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi: Balıkesir ili örneği. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 133-144.
- Young, K. S. (1998). *Caught in the net: How to recognize the signs of internet addiction--and a winning strategy for recovery*. John Wiley & Sons.